

ศัตรูพริกและศัตรูธรรมชาติ

นุชรี สิริ¹, จุริรัตน์ รัตนทิพย์², อนันท์ วิงสระน้อย²

พริกเป็นพืชที่มีความสำคัญมากของประเทศไทย ทุกๆครัวเรือนต้องเคยบริโภคพริก อาหารตำรับไทยที่มีรสชาติโดดเด่น เป็นที่ชื่นชอบ โดยทั่วไปมักจะมีส่วนประกอบของพริกอยู่ด้วยเสมอไม่ว่าจะเป็นพริกสด พริกเผา น้ำพริก พริกป่นในซอสมะขามหรือในบะหมี่สำเร็จรูป ล้วนแต่ใช้พริกแทบทั้งนั้น ธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการใช้พริกมีความสำคัญสามารถทำรายได้ทั้งภายในประเทศและภาคส่งออก ขณะเดียวกันเกษตรกรที่ปลูกพริกย่อมทราบดีว่า พริกเป็นพืชที่มีศัตรูเข้าทำลายผลผลิตได้อย่างมากมายเช่นกัน อย่างไรก็ตามพริกยังมีศัตรูธรรมชาติอยู่มากมายในแปลงพริกเช่นกัน ซึ่งในด้านของการควบคุมศัตรูพริกในทางชีววิธีนั้น จะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้สารเคมีในการทำลายศัตรูพริกเพื่อลดการตกค้างสู่ผู้บริโภคและต่อสภาพแวดล้อม แต่จะเน้นเรื่องของการใช้ศัตรูธรรมชาติในการจัดการศัตรูของพริกเหล่านั้น ดังนั้นบทความฉบับนี้จึงต้องการให้นักวิชาการที่สนใจด้านการจัดการศัตรูพริกได้ทราบถึงศัตรูพริกและศัตรูธรรมชาติของศัตรูพริกที่สำคัญ รวมถึงแนวทางการจัดการอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเหล่านั้นเพื่อเป็นประโยชน์ในการจัดการแปลงพริกต่อไป

ศัตรูพริก

พริกมีศัตรูที่เข้าทำลายตั้งแต่ระยะกล้าจนกระทั่งระยะติดผล ทำให้เกษตรกรต้องประสบปัญหาในการป้องกันกำจัดศัตรูพริกตลอดฤดูปลูก เกษตรกรส่วนใหญ่ใช้สารเคมีในการกำจัดศัตรูพริก ด้วยเป็นวิธีสะดวก รวดเร็ว และสามารถกำจัดศัตรูพริกได้ดีกว่าวิธีอื่น ๆ แต่สารเคมีจะทำลายศัตรูธรรมชาติ หรือแมลงมีประโยชน์ในแปลงพริก และสารเคมียังตกค้างในพริกเป็นอันตรายต่อผู้บริโภค และตกค้างในสภาพแวดล้อมด้วย จึงควรใช้สารเคมีตามความจำเป็น หรือควรมีการ

ตรวจสอบชนิดศัตรูพริกก่อนการใช้สารเคมีเพื่อการใช้สารเคมีในการป้องกันกำจัดได้ถูกต้อง ปัจจุบันศัตรูพริกที่สำคัญที่ควรกล่าวถึงมีดังนี้

เพลี้ยไฟ มีสีเหลืองอ่อนจนถึงเหลืองเข้ม ตัวเต็มวัยเพศเมียวางไข่ในเนื้อเยื่อพืช ทำลายพริกโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงบริเวณยอดอ่อน ใบอ่อน ตาดอก และผลพริกทำให้ใบพริกมีลักษณะเป็นคลื่น หัก ขอบใบม้วนงอขึ้นด้านบนทำลายระยะออกดอกทำให้ออกพริกร่วง การทำลายระยะติดผล ทำให้ผลพริก รูปทรงบิดเบี้ยวหงิกงอ เกิดรอยด่าง ๆ สีน้ำตาลทำให้พริกเสียคุณภาพ

เพลี้ยอ่อน เป็นแมลงขนาดเล็กสีดำ ลำตัวกลม ทำลายพริกด้วยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบพริก ต้นพริก เพลี้ยอ่อนถ่ายมูลหวาน ติดตามใบพริก ทำให้ใบพริกมีราดำลงทำลายซึ่งทำให้ใบพริกมีสีดำ หากระบาดมากจะทำให้พริกไม่เจริญเติบโต

เพลี้ยแป้ง ทำลายพริกโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบ และต้นพริก ลำตัวปกคลุมด้วยแป้งมองเห็นชัดเจน การทำลายรุนแรงใบจะเหี่ยวแห้ง และต้นจะตายในที่สุด พบการระบาดไม่รุนแรงในพริกที่ปลูกในแปลงเปิด พบการระบาดรุนแรงในพริกที่ปลูกในโรงเรือน

ไรขาว เป็นสัตว์ขนาดเล็กมากไม่สามารถมองเห็นได้ด้วยตาเปล่ามีรูปร่างค่อนข้างกลม ลำตัวสีขาว ทำลายพริกด้วยการดูดกินน้ำเลี้ยงจากใบอ่อน หรือยอดที่แตกใหม่ของพริก พริกที่ถูกทำลายมีอาหารใบหัก ขอบใบม้วนลง ยอดอ่อนแตกเป็นฝอย ใบเรียวยาวเล็ก ใบหนาแข็ง และเปราะ การระบาดรุนแรงทำให้พริกไม่เจริญเติบโตไม่ติดผล

แมลงหวี่ขาว มีลำตัวยาว 1 มม. มีปีกสีขาวตัวอ่อนลำตัวกลมแบน ตัวอ่อนและตัวเต็มวัย ดูดกินน้ำเลี้ยงใต้ใบพริก การทำลายทำให้ใบพริกหงิกงอ

¹ สาขาวิทยา ภาควิชาพืชศาสตร์และทรัพยากรการเกษตร คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40002
Department of Plant Sciences and Agricultural Resource Entomology, Faculty of Agriculture, Khon Kaen University, 40002

² ศูนย์วิจัยควบคุมศัตรูพืชโดยชีวินทรีย์แห่งชาติ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน มหาวิทยาลัยขอนแก่น ขอนแก่น 40000
National biological control research center, Northeastern, Khon Kaen University, 40000

ต้นแคระแกร็น ขั้วถ่วงน้ำหนัก ทำให้เกิดราดำบนใบ เช่นเดียวกับเพลี้ยอ่อน

แมลงวันพริก มีรูปร่างทั่วไปเหมือนแมลงวันผลไม้หรือแมลงวันทอง ด้วยจัดเป็นแมลงในกลุ่มเดียวกัน ทำลายพริกโดยตัวเต็มวัยเพศเมียวางไข่ภายในผลพริก เมื่อฟักเป็นตัวหนอนจะกัดกินภายในผล ระยะเริ่มแรกของการทำลาย จะเห็นรอยเป็นทางภายในผลพริก ไล่พริกเป็นสีดำ เรียกว่าอาการไล่ดำ เมื่อภายในถูกกินเหลือแต่เปลือก ผลพริกเน่าและร่วงหล่น หนอนจะเข้าดักแด้นิดิน โดยทั่วไปการใช้สารล่อแมลงวันมาติดกับดัก สารที่ใช้จะต้องมีความเฉพาะเจาะจงต่อชนิดแมลง เช่น สารเมทิล ยูจีนอล (methyl eugenol) ใช้สำหรับล่อแมลงผลไม้เท่านั้นไม่สามารถใช้ล่อแมลงวันพริกให้ติดกับดักได้ สำหรับแมลงวันพริกควรใช้สารล่อชนิดลาลูร์ (lati-lure) จึงจะได้ผลในการควบคุมแมลงวันพริก

หนอนกระทู้ผัก เป็นแมลงศัตรูสำคัญของพืชเศรษฐกิจหลายชนิด หนอนเมื่อฟักออกจากไข่ใหม่ๆ มีสีเขียวอ่อนจะกัดกินใบพืชเป็นกลุ่ม กินผิวใบพืชด้านล่าง เหลือไว้เพียงผิวใบด้านบน หนอนเมื่อมีขนาดโต มีสีเขียวเข้มขึ้นจะกระจายกัดกินใบพริกและผลพริก หนอนโตเต็มที่ มีขนาด 2-3 ซม. เข้าดักแด้นิดินหรือเศษพืช ตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน วางไข่เป็นกลุ่ม มีขนสีน้ำตาลปกคลุม มีการระบาดเป็นครั้งคราวในแปลงพริก

หนอนเจาะสมอฝ้าย เป็นหนอนที่ทำความเสียหายกับพืชเศรษฐกิจหลายชนิด มีความต้านทานต่อสารเคมีหลายชนิดตัวเต็มวัยเป็นผีเสื้อกลางคืน ตัวเมียวางไข่เป็นพองเดี่ยว ๆ ตามผลพริก หรือตามส่วนต่าง ๆ ของต้นพริก มักพบเข้ากัดกินผลพริก 1 ตัว/ผล ลำตัวสีเขียวอ่อน มีปล้องลำตัวเห็นชัดเจน หนอนโตเต็มที่ยาว 3-4 ซม. เป็นผีเสื้อกลางคืนเข้าดักแด้นิดิน

ศัตรูธรรมชาติของศัตรูพริก

ศัตรูธรรมชาติคือสิ่งมีชีวิตที่มีประโยชน์ในแปลงพืชที่กินศัตรูพืชเป็นอาหาร ได้แก่แมลงห้ำ แมลงเบียน และแมง ศัตรูธรรมชาติที่สำคัญในแปลงพริก ที่ควรรู้จักมีอยู่หลายชนิด ได้แก่ 1) **ไรตัวห้ำ** เป็นไรที่กินไรขาวเป็นอาหาร มีขนาดเล็ก ไม่สามารถมองเห็นด้วยตาเปล่า 2) **เพลี้ยไฟตัวห้ำ** โดยทั่วไปชอบกินเพลี้ยไฟ ไรขาว

และเพลี้ยอ่อนเป็นอาหาร มีรูปร่างเรียวยาว 3) **ด้วงเต่าตัวห้ำ** มีลำตัวกลม บางชนิดมีลายเรียกด้วงเต่าลายบางชนิดมีสีส้ม สีแดง ตัวหนอนมีรูปร่างเรียวยาว ไข่มีสีเหลือง วางเป็นกลุ่มตามใบพริก ระยะหนอนและตัวเต็มวัยกินเพลี้ยอ่อน เพลี้ยแป้ง เป็นอาหาร 4) **แมลงช้างปีกใส** เป็นตัวห้ำที่กิน เพลี้ยอ่อน เพลี้ยไฟ ไข่ศัตรูพืช เป็นอาหาร ไข่มีลักษณะยาวรี มีก้านชูสีขาว 5) **มวนตัวห้ำโอเรียส** เป็นตัวห้ำสีดำนวมสีน้ำตาล ตัวอ่อนมีสีส้มอมน้ำตาล กินเพลี้ยไฟแมลงหิวขาว และเพลี้ยอ่อนเป็นอาหาร 6) **มวนตัวห้ำหนอน** ทำลายหนอนโดยใช้ส่วนปากที่มีลักษณะเป็นท่อยาวดูดกินของเหลวภายในลำตัวเหยื่อเป็นอาหาร มวนตัวห้ำหนอนที่สำคัญและพบได้ในแปลงพืชทั่วไปคือมวนพิษาด และมวนพิษคมชาติ 7) **แมงมุม** ทุกชนิดเป็นตัวห้ำกินศัตรูขนาดเล็กในแปลงพืชเป็นอาหาร

การอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ

เนื่องด้วยศัตรูธรรมชาติเป็นสิ่งมีชีวิตที่เป็นประโยชน์ในแปลงพริก จึงควรอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติเหล่านี้ไว้ให้สามารถดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมได้ และสามารถแพร่ขยายพันธุ์เพิ่มปริมาณในแปลงพืชได้อย่างเหมาะสม ควรมีการจัดการแปลงปลูกที่ช่วยอนุรักษ์ศัตรูธรรมชาติ ให้มีชีวิตรอดในแปลงได้ ควรมีวิธีการดังนี้

1. ป้องกันศัตรูธรรมชาติให้ปลอดภัยจากสารเคมีกำจัดศัตรูพืช เช่นใช้เฉพาะสารเคมีที่จำเพาะเจาะจงต่อศัตรูพืชไม่ทำลายศัตรูธรรมชาติ
2. การเขตรกรรมที่ไม่ทำอันตรายต่อศัตรูธรรมชาติ เช่น การทำให้เกิดฝุ่นละอองในแปลงจากการไถดิน การพรวนดิน การเก็บเกี่ยว ทำให้ศัตรูธรรมชาติขนาดเล็กตาย
3. การเผาศพซากของพืชหลังเก็บเกี่ยวเพื่อทำลายศัตรูพืชจะเป็นอันตรายต่อศัตรูธรรมชาติ

ปัจจุบันกระแสการบริโภคเพื่อสุขภาพ ทำให้ผู้ผลิตและผู้บริโภคต้องหันมาใส่ใจและถามตัวเองว่าพริกที่ใช้ทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นพริกแห้ง พริกสด พริกป่น ผ่านกระบวนการจัดการแปลงปลูกให้รอดพ้นจากการทำลายของแมลงศัตรูอย่างไรโดยไม่ต้องใช้สารเคมี

อาจถึงเวลาแล้วที่ประเทศไทยจะหันมาใช้ประโยชน์จากศัตรูธรรมชาติที่มีหลากหลายชนิดมาควบคุมศัตรูพริก เพื่อให้เราสามารถบริโภคพริกได้อย่างมีความสุขและปลอดภัยจากสารเคมี